

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

مصاحبه پژوهشی:

چالش‌ها و راهکارهای جهش تولید در صنایع مبیل کشور

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: تینا صالحی

۲	.....	* نکات برجسته
۲	.....	* مقدمه
۲	.....	* ابعاد گسترده صنایع مبیل کشور
۳	.....	* چالش ها و مشکلات صنعت مبیل
۷	.....	* راهکارهای رونق تولید
۸	.....	* کلام آخر

* صنعت مبل، یکی از صنایع بزرگ و اشتغالزای کشور است که در مجموع ۱۰۰ هزار واحد صنفی و صنعتی و آموزشی دارد.
* ارزش صادرات محصولات چوبی و مبلمان بیش از ۳۰ میلیون دلار در سال و گردش مالی آن ۷۰ هزار میلیارد تومان در زنجیره تامین، تولید، تجارت و توزیع است؛ اما ظرفیت صادراتی این صنعت، تا ۵۰۰ میلیون دلار نیز پیش‌بینی شده است.
* صنعت مبل این روزها با مشکلاتی از قبیل تامین مواد اولیه، کمبود نقدینگی و رکود فروش مواجه است.
* با همه مشکلات، صنعت مبل از سوی وزارت صنعت، در میان صنایع آسیب دیده، قرار نگرفته است و نیاز به یاری و توجه بیشتر دارد.

*** مقدمه**

صنعت مبل در ایران، تا دهه ۴۰ شمسی وضعیت سنتی داشت، اما در طی زمان رو به رشد گذاشت تا اوایل دهه ۷۰، که توسعه بیشتری یافت. سال ۱۳۷۹، برای اولین بار، عده‌ای از بنیانگذاران خوش‌فکر این صنف را بر آن داشت تا اتحادیه‌ای تحت عنوان "اتحادیه صادرکنندگان مبلمان منزل و اداری" را در اتاق بازرگانی ایران به ثبت رسانده و تاسیس کنند. صنایع مبلمان به صورت صنف و صنعت در سطح کشور بسیار گسترده است و ظرفیت‌های فراوان اشتغال‌زایی، تولید و صادراتی دارد که زنجیره آن از چوب و محصولات پتروشیمی و فلزی، آغاز شده و از کارخانجات تخته خرده چوب، تخته فیبر، تخته لایه و روکش امتداد داشته و به صنایع چوب و مبلمان می‌رسد. به نظر می‌رسد، مبلمان در زندگی امروز، دیگر یک کالای تجملی نیست و در هر خانه‌ای به چشم می‌خورد و به همین دلیل تقاضای فراوانی در داخل و خارج کشور، برای آن وجود دارد و این موضوع بر اهمیت این صنعت می‌افزاید.

اما این روزها این صنعت با اهمیت و اشتغالزا، به یاری بیشتری نیازمند است. حسین نوروزی، دبیر اتحادیه تولیدکنندگان و صادرکنندگان مبلمان و حسن احمدیان، رئیس اتحادیه تولیدکنندگان و صادرکنندگان مبلمان، در تاریخ ۱۳/۳/۱۳۹۹، در گفتگو با پژوهش خبری رسانه ملی، به معرفی این صنعت بزرگ کشور و مشکلاتی که بر سر راه آن قرار دارد، پرداختند، که در ادامه به آن می‌پردازیم.

*** ابعاد گسترده صنایع مبل کشور**

• زنجیره تولید و محصول

زنجیره صنعت چوب و مبلمان ایران، از تامین کنندگان، تولیدکنندگان و توزیع کننده مواد اولیه سلولزی و چوبی آغاز می‌شود و سپس به محصولات نهایی چون مبلمان خانگی، اداری، رستورانی، بیمارستانی، فروشگاه‌ها، شهری، هتلی و ... و همچنین محصولاتی چون کابینت آشپزخانه، درب‌های ساختمانی، پارکت، ساختمان‌های چوبی، نمای ساختمان، دیوار پوش‌ها، پوشش سقف‌های چوبی ساختمان و غیره می‌رسد.

• آمار واحدهای تولیدی و شهرک‌های صنعتی

آمارهای موجود در این صنعت بزرگ، از وجود ۱۰۰ هزار واحد صنفی و صنعتی و آموزشی خبر می‌دهد. در زنجیره تامین، تولید، توزیع، تجارت و آموزش، این رشته مهم جزو صنایع کوچک و متوسط با رویکرد صادراتی، بیش از هفتاد هزار کارگاه کوچک و بزرگ تولیدی را به خود اختصاص داده است. علاوه بر واحدهای صنعتی، بخش قابل توجهی از میزان مبلمان در ایران به وسیله واحدهای کوچک و صنفی تولید می‌شود.

تفاوت مهمی که در تولید کارگاه‌های کوچک و بزرگ، وجود دارد، تولید انبوه در واحدهای صنعتی و وجود ابعاد هنری در تولیدات صنفی است.

از دیگر نشانه‌های گستردگی این صنعت، وجود ۷ شهرک صنعتی تخصصی در استان تهران، ۱۵ شهرک صنعتی مرتبط در مراکز استان‌ها و مناطق آزاد تجاری، اقتصادی و بنادر با حدود ۳۵۰ کارخانه بزرگ تولیدی است. در بخش تولید مواد اولیه و مواد واسطه‌ای بینابینی، از قبیل خطوط MDF، نئوپان، صفحات روکش شده و غیره حدود ۳۳۰ کارخانه بزرگ تولیدی مبلمان و کابینت و ۴۶۷۰۰ واحد نیمه صنعتی، کارگاهی و خدماتی و ۳۷ هزار واحد شرکتی، توزیعی، فروشگاهی و تجاری که به علاوه مشاغل وابسته ای چون پارچه و فوم، چسب و رنگ، رزین و یراق و ... یکصد هزار واحد تولیدی را شامل می‌شوند.

• واردات و صادرات

حدود ۳ میلیارد دلار در سال، میانگین واردات مواد اولیه، ماشین آلات، ابزار و یراق این صنف و صنعت است که ارزش صادرات محصولات چوبی و مبلمان بیش از ۳۰ میلیون دلار در سال و گردش مالی آن ۷۰ هزار میلیارد تومان در زنجیره تامین، تولید، تجارت و توزیع می‌باشد، "اما ظرفیت صادراتی این صنعت، تا ۵۰۰ میلیون دلار نیز پیش‌بینی شده است".^۱

• اشتغال

صنایع مبلمان سازی بخش مهمی از اشتغال صنعت کشور را به خود اختصاص داده است. واحدهای تولیدی و صنفی صنعت چوب و مبلمان در ایران، با یک میلیون شغل، ۸ درصد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم بخش صنعت کشور را به خود اختصاص داده است. البته آمار غیررسمی نیز در این بخش وجود دارد که قابل توجه است.

چالش‌ها و مشکلات صنعت مبلمان

در این روزها، به نظر می‌رسد اقتصاد و صنعت ایران در حال عبور از یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های خود است. چالش‌هایی که صنعت چوب و مبلمان را نیز بی‌نصیب نگذاشته است. در ادامه به مهم‌ترین مشکلات و معضلات پیش روی این روزهای این صنعت بزرگ، پرداخته می‌شود:

۱. چالش‌های ارزی:

نبود ثبت سفارش و تخصیص و تأمین ارز از طرف بانک مرکزی (جهت تأمین مواد اولیه، ماشین آلات، ابزار و یراق مورد نیاز)، به دلیل دسته بندی جدید مشاغل و قرار ندادن این صنف و صنعت در لیست مشاغل آسیب پذیر، باعث شده واحدهایی که مواد اولیه آن‌ها به واردات بستگی دارد با مشکل مواجه شوند. از سوی دیگر، چند نرخ بودن ارز و نوسانات آن، بیش از سایر چالش‌ها در فعالیت‌های اقتصادی تاثیر نامطلوب گذاشته و علاوه بر بالا بردن قیمت تمام شده محصول، سبب کاهش میزان تولید و فروش محصولات شده است. این امر، شرکت‌های فعال را به سمت ورشکستگی سوق داده و میزان اشتغال در آنها را به شدت تحت تاثیر قرار داده است.

^۱ - حسن احمدیان، عضو هیات مدیره کنفدراسیون صادرات ایران، عصر اقتصاد، ۱۳۹۸/۹/۲۶

۲. معضل تامین مواد اولیه مورد نیاز و خالی شدن تدریجی ذخیره انبارها:

کمیبود مواد اولیه و افزایش قیمت تجهیزات و مواد اولیه، از یک سو و سوء استفاده برخی افراد از شرایط موجود از سوی دیگر، سبب شده صدمه جدی به صنایع کوچک و متوسط تولید وارد شود. به طوری که برخی فعالان در حوزه صنایع چوب و مبلمان، شامل کابینت، مبلمان و سرویس‌های خواب، با گرانی و کمیبود و حتی نبود مواد اولیه در بازار روبرو شدند. برخی از آن‌ها به ناچار به سوی مواد اولیه با کیفیت پایین‌تر روی آورده‌اند که کاهش کیفیت محصول تولیدی را به دنبال دارد. ممنوع شدن ورود برخی مواد اولیه که امکان تولید آن‌ها در داخل وجود نداشته یا میزان تولید آن‌ها جوابگوی نیاز صنعت نیست، نقش اساسی در افزایش قیمت مواد اولیه ایفا کرده است. از دیگر سو برخی از تولیدکنندگان مواد اولیه در کشور، تولیدات خود را به بازار عرضه نمی‌کنند و آن‌ها را در انبارها دپو کرده‌اند. هیچ تضمینی برای ارائه کالا در بازار نیست و تولیدکنندگان مواد اولیه به تعهدات خود پایبند نیستند و این عوامل امکان ایجاد ثبات و تداوم در تامین مواد اولیه را کاهش داده است. در برخی مواد اولیه که پایه فعالیت صنایع چوب و مبلمان است، حداکثر تا پایان شهریور ماه، موجودی در انبار دارند. بدیهی است با اتمام این موجودی، سیل بیکاری جدیدی در صنایع بعدی ایجاد خواهد شد.

۳. مشکل واردات و ثبت سفارش:

در حالی که توان تولید برخی مواد اولیه در کشور وجود ندارد، ثبت سفارش و واردات برخی از مواد اولیه صنعت چوب و مبلمان ممنوع اعلام شده است. همچنین طولانی بودن فرآیند ثبت سفارش که در بهترین حالت ۴۰ روز کاری طول می‌کشد، مشکلات را تشدید کرده است.

با توجه به چالش‌های موجود، آیا می‌توان جهش تولید، توسعه اشتغال، تسریع حرکت در چرخه صنعت، افزایش تولید و بهبود وضعیت اقتصادی را به‌وجود آورد؟

۴. مالیات بر عملکرد و مالیات بر ارزش افزوده:

با توجه به کسری بودجه و کاهش فروش نفت، تلاش برای جبران بخشی از آن از طریق مالیات باعث شده مشکلات مالیاتی و تأمین اجتماعی بخش خصوصی بیشتر شود. این مسئله از دو جنبه قابل بررسی می‌باشد:

الف) مالیات بر عملکرد: کارشناسی‌های ناصحیح در حوزه مالیات موجب علی‌الراس شدن مالیات‌های تولیدکنندگان شده است. متأسفانه ممیزهای اداره مالیات به دلیل فقر اطلاعاتی اکثر دست‌اندرکاران صنف چوب و مبلمان، آن‌ها را با مالیات‌های سنگین جریمه می‌کنند. با توجه به شرایط موجود که حدوداً ۴ ماه است که فعالیت‌های اقتصادی متوقف و یا کاهش چشمگیر داشته است، تغییر نیافتن این شرایط باعث بروز نابسامانی در این صنف و صنعت خواهد شد. این نکته باید مورد توجه قرار گیرد که اوج فعالیت‌های اقتصادی این صنف و صنعت در دو ماه آخر سال برای فروش و قبول سفارشات و دو ماه اول سال برای تولید و تحویل آن‌ها می‌باشد که در سال ۹۸ شیوع کرونا این وقفه‌کشنده را برای صنف و صنعت ایجاد نموده است.

ب) مالیات بر ارزش افزوده: تأثیر مالیات بر ارزش افزوده در قیمت تمام شده کالا از جمله موانع در مسیر توسعه این صنعت است. مشکل اصلی نحوه و زمان وصول مالیات بر ارزش افزوده است. صنایع تولیدی که فروش نقدی ندارند و همواره شش ماهه تا یک ساله وجوه حاصل از فروش را وصول می‌کنند، باید بلافاصله پس از فروش و راس موعد فصلی مالیات ارزش افزوده نه

درصدی را به ادارات دارایی بپردازند. از این رو نبود ساماندهی در دریافت مالیات ارزش افزوده از واحدهای تولیدی، سبب بروز مشکلات مادی زیادی برای آنها شده است، که در شرایط فعلی تشدید شده است. مراد قانونگذار از استرداد مالیات بر ارزش افزوده کالاهای صادراتی کمک به کاهش قیمت تمام شده محصولات، جهت افزایش قدرت رقابت واحدهای صادراتی در بازارهای هدف صادراتی است؛ لیکن طولانی شدن فرآیند استرداد (گاهی تا بیش از یک سال) عملاً صادرکنندگان را با کمبود نقدینگی رو به رو کرده است.

۵. چالش بخشنامه های متعدد و متناقض:

صدور بخشنامه های متعدد و متناقض غیرکارشناسی و غیرمتمتعرف زمینه ساز ایجاد تاخیر در فرآیند فعالیت های اقتصادی شده است.

نقص های موجود در روند فعالیت های اداری، هماهنگ نبودن دستگاه های دخیل و برخوردهای سلیقه ای باعث سختی کار فعالان اقتصادی، گسترش سایه بیکاری و فشار معیشتی به کارگران و متخصصان این صنف و صنعت شده است.

وجود برخی از قوانین دست و پا گیر در حوزه تولید و توزیع و نبود یک آیین نامه و دستورالعمل جامع و منسجم برای جلب حمایت و رفع مشکلات مختلف در صنعت چوب و مبلمان، از دیگر مشکلات موجود است.

فرض کنید یک تولید کننده و یا یک پیمانکار، بیمه اش را با تاخیر پرداخت کند (که در شرایط موجود بدیهی است)، این فرد ماهیانه ۲,۵ درصد جریمه می شود. اگر مالیاتش را دیر پرداخت کند ماهیانه ۲ درصد جریمه می شود، اگر اقساط بانکی اش دیر پرداخت شد سالیانه ۶ درصد جریمه می شود و موارد بی شمار دیگر، اما از سوی دیگر اگر همین تولید کننده از دولت طلب داشته باشد خبری از هیچ نوع جریمه و یا بازخواستی نیست. همین موضوع به ظاهر ساده یکی از مشکلات بسیاری از تولیدکنندگان است.

۶. معضل تامین چوب:

* مشکلات اصلی تامین چوب از داخل کشور:

کمبود برداشت چوب های
باغی به دلیل زراعت نکردن
چوب بر اثر خشکسالی

ممنوعیت بهره برداری از
جنگل های ایران به مدت
۱۰ سال

* مشکلات ورود چوب:

وجود شرایط و مقررات غیرکارشناسانه قرنطینه نباتی کشور که امکان تامین چوب مورد نیاز برای تولید را مختل کرده است، این امر زمینه تشدید واردات قاچاق چوب را فراهم نموده است علاوه بر این، این شرایط منجر به ورود آفات نباتی و آسیب به نباتات کشور می شود.

برداشت چوب از جنگل های کشور، حدود ده سال است که ممنوع شده است، اما با وجود این ممنوعیت، شاهد برداشت غیرقانونی و غیرمجاز چوب و ورود آن به بازارهای کشور هستیم. از آن جایی که این برداشت به صورت غیرحرفه ای و غیرتخصصی صورت می گیرد، چوب های حاصل، کیفیت مطلوب را نداشته و در اندازه های غیر استاندارد و نامناسب به بازار وارد می شوند که این امر خود موجب افزایش ضایعات تولید و کاهش کیفیت محصول تولیدی خواهد شد.

۷. کمبود سرمایه در گردش:

متأسفانه پرداخت تسهیلات به واحدهای تولیدی از محل "تسهیلات رونق تولید" کندتر شده است. این امر موجب شده واحدهای تولیدی با توجه به کاهش سرمایه در گردش با مشکل نقدینگی مواجه شوند. از سوی دیگر چالش بهره بانکی بالا و ناتوان بودن تولیدکنندگان در برابر شرایط بانکی، با توجه به شرایط بازار، پرداخت اجاره بهای واحدهای استیجاری که در شرایط شیوع کرونا تعداد زیادی از مالکین حاضر به کاهش هم نشدن از دیگر نگرانی تولیدکنندگان و فعالان این صنف و صنعت است.

۸. رکود میزان فروش:

کاهش قدرت خرید مردم باعث شده تا مصرف نیز محدود شود و خانوارها اولویت های خود را براساس درآمدها تغییر دهند. شرایط شیوع کرونا این وضعیت را به اوج رسانده به نحوی که تقریباً میزان فروش محصولات به صفر رسیده است. علاوه بر این، نبود اعتماد به شرایط بازار و بی ثباتی آن منجر به تحت الشعاع قرار دادن میزان فروش شده است.

از دست دادن رونق فروش مبلمان خانگی، در دو ماه پایان سال ۱۳۹۸ و مبلمان اداری در دو ماه ابتدای سال ۱۳۹۹ ضربه شدیدی به تولیدکنندگان وارد کرده است.

۹. تولید سنتی:

شرکت های کوچک فعال در بخش چوب و مبلمان، به دلیل ساختار سنتی از رشد قابل توجهی برخوردار نیستند. در شرایط موجود این شرکت ها به رشد فکر نمی کنند بلکه بیشتر به تعطیلی فعالیت ها می اندیشند که منجر به بیکاری تعداد زیادی از کارگران و عوامل خدماتی آنها خواهد شد. لازم به ذکر است که در کشور بیش از یکصد هزار واحدهای تولیدی سنتی در چوب و مبلمان با تعداد کارگران و عوامل خدماتی ۱۰ تا ۱۵ نفره وجود دارد.

۱۰. استهلاک ماشین آلات:

بی‌توجه به استهلاک تجهیزات در طی زمان بهره برداری و ناتوانایی مالی باعث فرسوده شدن تجهیزات در این صنعت شده که به نوبه خود هزینه‌های نگهداری تجهیزات را افزایش داده و منجر به کاهش کمی و کیفی محصولات شده است. شرایط موجود می‌تواند منجر به از کار افتادن ماشین آلات و کاهش یا توقف فعالیت‌های تعدادی از کارخانجات گردد.

۱۱. کاهش تعامل بخش خصوصی و دولت:

اعتماد به عنوان مهم‌ترین سرمایه اجتماعی کشور، بین بخش‌های دولتی و خصوصی کاهش یافته است. کاهش سطح عمومی اعتماد، از ناپایداری سیاست‌های اقتصادی دولت، عطف به ماسبق شدن مقررات و نبود حمایت موثر دولت از تولید و صادرات و همچنین جای خالی راهبرد فرهنگ کار، ناشی می‌شود.

* راهکارهای رونق تولید

- ۱- وارد کردن صنف و صنعت چوب و مبلمان در فهرست صنایع آسیب دیده قطعی کشور، با توجه به تعطیلی چند ماهه فروشگاه‌های مبلمان و پروژه‌های ساختمانی و رکود کلی در زنجیره تامین، تولید و توزیع مربوطه
- ۲- ارائه تسهیلات و تخفیفات در سهم بیمه کارگر و کارفرما به منظور حفظ کارگران
- ۳- تقویت صندوق بیمه بیکاری و تسهیل پرداخت حقوق بیکاری برای واحدهای فعال
- ۴- پرداخت کمک هزینه معیشتی به قشرهای کم درآمد این صنف و صنعت
- ۵- بازنگری در بودجه سال ۱۳۹۹ برای ارائه این تسهیلات
- ۶- تعویق افتادن اظهارنامه‌های مالیاتی به مدت حداقل ۴ ماه
- ۷- بخشودگی و تعویق افتادن تعهدات جاری مالیات بر عملکرد و مالیات بر ارزش افزوده واحدهای صادراتی
- ۸- تسریع در استرداد مطالبات مالیات بر ارزش افزوده واحدهای صادراتی
- ۹- تقویت و تسریع عملیات صادرات کالا، به دلیل اینکه یکی از مهمترین راه کارهای نجات این صنعت، تقویت صادرات محصول است. ایران می‌تواند با حمایت دولت بازار منطقه را از چین و ترکیه بگیرد.
- ۱۰- تعویق در اجرای سر رسید وام‌های بانکی شرکت‌های تولیدی و مشاغل آسیب دیده
- ۱۱- تسهیلات بانکی جهت سرمایه در گردش تامین اولیه خام
- ۱۲- تخصیص ارز نیمایی جهت تامین مواد اولیه، ماشین آلات و قطعات یدکی
- ۱۳- ارائه تخفیفات در پرداخت قبوض برق، آب، گاز و تلفن
- ۱۴- تسریع در اجرای مصوبات دولت و بانک مرکزی در اعطای تسهیلات به واحدهای آسیب دیده
- ۱۵- تامین مواد اولیه مورد نیاز صنایع سلولزی و چوب از طریق واحدهای تولیدی پتروشیمی و بازنگری در قیمت آنها با توجه به کاهش قیمت نفت
- ۱۶- مبارزه جدی و بدون اغماض با کالای قاچاق از مبادی ورودی تا سطح عرضه برای حمایت از تولیدات داخلی

۱۷- صیانت از منافع مشروع و قانونی واحدهای تولیدی در قبال بدعهدی و کارشکنی صرافی‌های متخلف مرتبط با شناسه ارزی نیما و پیگیری سریع و قاطع در این زمینه.

*** کلام آخر ***

صنایع مبل طی سال‌های گذشته فرازو نشیب فراوانی را تجربه کرده است اما در شرایط کنونی کشور و به دلیل شرایط تحریم‌های ظالمانه و شیوع گسترده کرونا، صنعت چوب و مبلمان هم مانند سایر فعالیت‌های اقتصادی کشور دچار چالش‌های جدی است، چرا که فعالان این عرصه در شرایط فعلی از روند کار راضی نیستند و در نگرانی به سر می‌برند. متأسفانه تعدادی از واحدهای کوچک، بخشی یا تمام کارگران خود را تعدیل کرده‌اند و برخی از واحدهای بزرگ نیز با کاهش نیروی کار، کج دار و مریز ادامه حیات می‌دهند. نامساعد بودن محیط کسب و کار، تحریم‌های ظالمانه اقتصادی، کاهش درآمدهای نفت و کرونا دست به دست هم داده‌اند تا ضرباتی بر پیکر این صنف و صنعت وارد آید. به‌خصوص مشکلات در حوزه تولید و عرضه مبلمان که زنجیره تامین و تولید مواد اولیه و ماشین‌آلات را نیز متأثر کرده و در نتیجه اشتغال صنف و صنعت را در خطر بیکاری و واحدهای تولیدی و توزیعی را در معرض ورشکستگی قرار داده‌اند. شایسته است در سال جهش تولید، به این صنعت گسترده، توجه ویژه‌ای شود.

